Digi Korczak Bulletin jrg. 4 nr. 5 oktober 2017

"Het kind is niet in staat te 'denken als een volwassene', maar hij kan wel op zijn manier, als een kind over serieuze problemen van volwassenen nadenken.""

(UIT: J. Korczak, Hoe houd je van een kind)

Dit Korczak Bulletin is ook te vinden op http://korczak.nl/. Tevens kunt u eerder verschenen DIGI Korczak Bulletins downloaden: http://korczak.nl/stichting/category/bulletins/.

EXTRA BULLETIN n.a.v. de Korczakconferentie

Geslaagde Korczak-conferentie!

Op zaterdag 4 november jl. werd in het Kinderrechtenhuis in Leiden de jaarlijkse Korczakconferentie gehouden. Meer dan honderd leden, donateurs en belangstellenden waren op het thema afgekomen: "Kinderen hebben iets te zeggen". Dit is tevens de titel van het nieuwe jaarboek van de Korczakstichting dat op die dag werd gepresenteerd.
In deze extra editie van het bulletin geven we aandacht aan enkele bijzondere onderdelen van de conferentie. Voor degenen die aanwezig waren om nog eens na te lezen, voor degene die er niet bij kon zijn om ook geïnspireerd te raken rond dit thema.

Zingende kinderen... en een enthousiast publiek...

Er waren op deze dag drie centrale presentaties:

1. "Kinderen hebben iets te zeggen"

Arie de Bruin, voorzitter van de Janusz Korczak Stichting, hield een inleiding waarin hij de bijzondere kijk van Korczak op kinderen aan de hand van diverse citaten toelichtte: "*Het kind is al een inwoner, een burger, een mens. Het zal het niet pas worden, het is er al een. Elk kind heeft al een lange geschiedenis, eigen herinneringen en gedachtenissen. De kinderjaren - dat is echt leven, niet een voorbereiding.*"
In **bijlage 1** vindt U de volledige tekst van deze inleiding.

2. Missing Chapter Foundation

Marloes van der Have, directeur van Missing Chapter Foundation, vertelde enthousiast over het werk van deze stichting. Kinderen hebben werkelijk iets te zeggen en kunnen een wezenlijke bijdrage leveren aan deze wereld. Missing Chapter is opgericht in 2010 op initiatief van prinses Laurentien van Oranje. Inmiddels is de stichting actief in Nederland, Frankrijk, Duitsland en het Caribisch gebied. Missing Chapter heeft meer dan honderd partners: ministeries, bedrijven, scholen en NGO's. De stichting heeft op dit moment drie actieve merken: Waterspaarders, Raad van Kinderen en Wij Denken Mee. Aan de hand van actuele, complexe maatschappelijke vraagstukken brengt Missing Chapter schoolgaande kinderen en besluitvormers met elkaar in dialoog.

Marloes van der Have gaf tijdens de inleiding diverse voorbeelden hoe kinderen een wezenlijke bijdrage leveren in de dialogen die tijdens de kinderraden met bestuurders van bedrijven plaatsvinden.

Meer informatie op: http://www.missingchapter.org

3. 'Ik ben ook een mens.' Korczaks' unieke bijdrage aan de pedagogiek

Een bijzondere bijdrage van Joop Berding:
'Een kind wordt geen mens, het is er al een', is een van de bekendste uitspraken van Janusz Korczak (1878/9-1942). Het is de moeite waard om stil te staan bij wat hier nu eigenlijk wordt gezegd: is het een open deur of een diepe wijsheid? Wat zou een mensenkind anders kunnen zijn dan een mens? Toch zit er meer achter. Als inderdaad het kind al een mens is, dan is het dat integraal en zonder voorbehoud, dus inclusief de minder fraaie kanten van het mens-zijn. En dat is precies waar Korczak als geen andere pedagoog oog voor had. Bij hem staat niet 'het kind' centraal maar de soms ingewikkelde omgang tussen kinderen onderling en met hun opvoeders. Om die omgang eerlijk en rechtvaardig te organiseren, bedacht Korczak instituties als de kinderrechtbank. Daarin experimenteerde hij met zijn republikeinse visie op opvoeding: het recht er te zijn zoals je bent, maar nooit ten koste van anderen en altijd met het oog op het algemene, gemeenschappelijke belang.

Dr. Joop Berding is pedagoog en heeft een groot aantal publicaties over Korczak geschreven, waaronder vijf boeken en vele artikelen. Meest recent: *'Ik ben ook een mens.' Opvoeding en onderwijs aan de hand van Korczak, Dewey en Arendt* (uitgeverij Phronese, Culemborg, 2016). **Meer informatie op www.joopberding.nl.**

4. Koorschool Utopa

's Middag werden we verrast met een prachtig optreden van dertig kinderen. Zij zongen voor ons onder leiding van Rozemarijn Kalis en met begeleiding van Aldert Prats op accordeon en wisten hun enthousiasme volledig op de zaal over te brengen.
Koorschool Utopa (voorheen De Leidse Koorschool) is in 2012 opgericht door Rozemarijn Kalis. Zij ontwikkelde een lesprogramma volgens de Kodály werkwijze. Kinderen van de Koorschool krijgen in verschillende leeftijdsgroepen wekelijks muziekles. Aan de hand van zorgvuldig geselecteerd repertoire wordt gewerkt aan de ontwikkeling van vocale en muziektheoretische vaardigheden. Het leren lezen, schrijven en van blad zingen van muziek, is geïntegreerd in de praktische muzieklessen. Spel en beweging vormen een belangrijk element tijdens de lessen. Het doel is om met plezier te leren, en door te leren het plezier te vergroten.

Voor meer informatie: www.weeshuisleiden.nl

Tijdens de conferentie werden twee nieuwe boeken gepresenteerd:

Jaarboek 2017

Janusz Korczak (1878-1942) gaf kinderen in zijn weeshuis een stem, hij leerde van kinderen door daadwerkelijk naar hen te luisteren. In dit jaarboek gaan we na of ook wij, in navolging van Korczak, bereid zijn kinderen een stem te geven en serieus naar hen te luisteren. We moeten wel, want in het Verdrag voor de Rechten van het Kind staat dat kinderen het recht hebben gehoord te worden over kwesties die hen aangaan.

In dit boek laten verschillende auteurs zien hoeveel kwesties inderdaad eveneens kinderen aangaan: echtscheiding; een ouder die in de gevangenis belandt; de school die niet kan boeien; het oplossen van onderlinge conflicten; het vinden van toekomstgerichte oplossingen voor problemen als luchtvervuiling of klimaatverandering. In al dit soort kwesties hebben kinderen het recht gehoord te worden. De auteurs in dit boek laten vanuit verschillende invalshoeken zien hoe we kinderen een stem kunnen geven en

hoe belangrijk hun inbreng kan zijn.
Elke deelnemer aan de conferentie ontving een exemplaar van het Jaarboek. Was u niet aanwezig en bent u lid/donateur van de Korczakstichting, dan ontvangt u het boek binnenkort per post.
Hebt u dit jaar nog niet gedoneerd? Maak dan voor 1 dec. a.s. alsnog uw donatie over op giro NL86 INGB 0005 3115 50 t.n.v Janusz Korczak Stichting te Amsterdam ; dan ontvangt u het boek gratis thuis!

Janusz Korczak, arts en kinderboekenschrijver (van René Görtzen)

Een nieuwe uitgave in de Korczakianareeks van uitgeverij SWP. René Görtzen is een groot Korczak-kenner en belicht in dit boek op bijzondere wijze het leven en werk van Janusz Korczak. In deel I voert hij een (fictief) gesprek met Korczak over zijn leven als arts. In deel II gaat hij uitgebreid in op het leven van Korczak en zet hij het "Verlangen" van Korczak in een bijzonder perspectief. In deel III wordt het literaire werk van Korczak als kinderboekenschrijver besproken. Hier krijgt men inzicht in het "fantastisch-realisme" van Korczak zoals dat in zijn kinderboeken gestalte krijgt, met name ook in Kajtus tovenaar, het kinderboek dat vorig jaar als Jaarboek van onze stichting is verschenen. De schrijver laat zien hoe het kind in Korczak zelf in al zijn werk aanwezig is. Samen met de hoofdpersonen van zijn kinderboeken ravot Korczak in zijn eigen geest. Hij produceert leesavonturen waarin de droom, de fantasie en de werkelijkheid met elkaar botsen en toch niet zonder elkaar kunnen.
Een prachtig boek dat iedereen die geïnteresseerd is in het denken van Korczak zeker moet lezen! Om u alvast een indruk te geven, vindt u in **bijlage 2** enkele stukjes tekst uit deze bijzondere uitgave.
U kunt het boek bestellen via de Korczak Stichting of via de boekhandel ISBN 9789088508066

Naast de centrale presentaties waren er ook nog een aantal bijzondere activiteiten waar de deelnemers uit konden kiezen.

1. Spelenderwijs verbinden en hechten

Op inspirerende wijze liet Micheline Mets de deelnemers kennis maken met allerlei manieren hoe je kinderen met plezier beter contact laat maken met zichzelf en hoe jij snel en leuk contact met hen kan maken.

In deze workshop gingen de deelnemers ook zelf aan de slag met diverse spelletjes die Micheline als speltherapeut gebruikt in haar werk.
Begin dit jaar is op vraag van haar collega's het boek: Spelenderwijs Verbinden en Hechten uitgekomen. Het boek is warm ontvangen door therapeuten, leraren, pedagogisch medewerkers, ouders, pleeg- en adoptieouders, grootouders en er is er nu al een derde druk. **Meer informatie: https://www.kind-en-opvoeder.nl/**

2. Kinderen hebben wel degelijk iets te zeggen

Prof. dr. Luc. Stevens, em. hoogleraar pedagogiek, oprichter van het NIVOZ (o.m. bekend van **HetKind.org**) hield een korte inleiding over het belang van kinderparticipatie en de inbreng van kinderen. Hij is in zijn leven en werk sterk geïnspireerd geraakt door Korczak en al vele jaren actief in onze stichting. Er ontspon zich een mooi gesprek waarbij deelnemers uit hun eigen praktijk allerlei voorbeelden gaven en vragen stelden.

3. Aan de slag, samen met kinderen van WALHALLAb

WALHALLAb is een bijzonder atelier in Zutphen voor kinderen en jongeren waarbij zij eigen projecten uitvoeren en hun eigen leer- en ontwikkelingsweg mede bepalen; veel kinderen die op school vastlopen komen hier tot bloei. *Marco Mout*, de initiatiefnemer, vertelde met veel enthousiasme over dit bijzondere initiatief. Enkele jongeren lieten zien wat zij gemaakt hadden en vertelden erover.

Een deelnemer zei na afloop: ***"Erg inspirerend. Ik ben nog in shock over het fantastische werk van WALHALLAb, Wat een inspiratie! Kan dat niet in iedere stad?!!!"***
Niet voor niets kreeg dit project in 2016 de Janusz Korczakprijs uitgereikt.
Een prachtig artikel over WALHALLAb vindt u op: http://hetkind.org/2017/10/26/makerspace-walhallab-zo-mooi-kinderen-gevecht-aan-durven-gaan/

4. KinderrechtenTOP

De Kinderrechten-TOP is een interactieve discussie waarin volwassenen en kinderen kennismaken met verschillende dilemma's rondom kinderrechten. Mag ik als kind een baantje hebben of is dit kinderarbeid? Mag ik als kind het leger in? Mag je een jaartje gaan zeilen en niet naar school gaan? Je kunt zelf je mening geven naar aanleiding van getoonde filmbeelden. Met behulp van stemkastjes moesten de deelnemers aangeven of ze het eens of oneens waren met een stelling. Daarna koos de computer twee kandidaten die hun mening moesten beargumenteren. Zo werd iedereen uitgedaagd in discussie te gaan. Na de discussie stemde iedereen nog een keer en inderdaad... toen bleek dat sommigen hun meningen toch bijstelden. Het geheel werd gepresenteerd door Nina vonder Assen van de stichting Utopa
Verfere informatie: **www.weeshuisleiden.nl**

5. Presentaties genomineerden voor de Korczak scriptieprijs

Janusz Korczak scriptieprijs 2017

Voor de eerste keer werd een Korczak scriptieprijs uitgereikt. Drie studenten van wie de scripties zijn genomineerd, presenteerden hun onderzoek. Dat deden zij op een prachtige manier; ieder had er veel werk van gemaakt en deelnemers konden ook met hen in gesprek.

a. Eva mei Von Banchet (afgestudeerd aan de Hogeschool Utrecht): "Mentalisatie in dramatherapie binnen de pleegzorg"
b. Charlotte Kölder (afgestudeerd aan de Hogeschool Rotterdam): "Structuur bieden en trauma-sensitief opvoeden, kan dat?"
c. Willem van Amersfoort (afgestudeerd aan de opleiding Intern Begeleider van de NHLeeuwarden: "Wat heeft dit kind in deze situatie nodig?"

De presentaties hadden geen invloed meer op de keuze van de jury; die had eerder haar werk

gedaan en was tot de conclusie gekomen dat de Korczak scriptieprijs 2017 toegekend zou worden aan Charlotte Kölder. De prijsuitreiking vond plaats in het algemene programma. Zij ontving de prijs uit handen van de voorzitter van de jury, Anouk Brink. Charlotte is ook gevraagd een kort artikel over haar onderzoek te schrijven dat wij in een volgend bulletin zullen publiceren.
De toelichting van de jury vindt u in **bijlage 3.**

6. Kinderen en jongeren hebben iets te zeggen

In deze workshop gingen we in gesprek met enkele jongeren die een duidelijke mening hebben: Seyna Diop en Nehemina Osei, leerlingen van OSG Bijlmer en lid van de Jongerenrechtbank die aan deze school verbonden is. Inmiddels zijn zij beiden afgestudeerd, maar konden met veel verve over hun ervaringen spreken. Iedereen was heel nieuwsgierig hoe dat nou echt in z'n werk gaat. Seyna en Nehemina vertelden over hun dilemma's, maar vooral over hun kijk op rechtvaardigheid. Ook vertelden zij dat ze hier heel veel van hebben geleerd voor hun leven.
Op dinsdag 7 november werd eveneens in het Kinderrechtenhuis een conferentiemiddag gehouden over de pilot Jongerenrechtbank.
Meer info: http://www.jongerenrechtbanken.nl

Annelijne Dekker vertelde over haar ervaringen op scholen. Zij is "zwaar dyslectisch", zoals ze zelf zei en vertelde hoe moeilijk het voor leerkrachten is om hier rekening mee te houden. Zij pleitte voor veel meer persoonlijke aandacht; je bent geen geval, maar gewoon een mens! Annelijne is ook lid van HOPE XXL: jongeren uit vele landen die meedenken over de toekomst van deze wereld. Zij hebben ons iets te zeggen. Ze vertelde met enthousiasme over de activiteiten die voortkomen uit dit initiatief om "de wereld een 8 te geven!"
verdere informatie is te vinden: https://multaboni.nl/hope-xxl/ of
https://hope-xxl.com/liemers-list/

7. Nash Dom "Ons Huis"

Eén keer per jaar organiseert de Janusz Korczak stichting een zomerkampweek, Nash Dom, voor kinderen tussen 4 en 16 jaar. In de workshop werd verteld hoe de kinderparticipatie vorm krijgt in het kamp. De betekenis van de kinderraad in het kamp maar ook het integreren van de inbreng van kinderen tijdens de dagelijkse gang van zaken. Enkele kinderen vertelden met enthousiasme over hun ervaringen en er werden diverse beelden vertoond, waarbij iedereen direct zin kreeg om volgend jaar mee te gaan naar dit bijzondere kamp.

Voor verdere info: http://www.nashdom.nl

8. Improbattle

Een bijzonder improvisatietheater voor jongeren. Zij ontvingen in 2014 de Korczakprijs!. Helaas kon de workshop van Improbattle niet doorgaan. **Maar u moet zeker even kijken op hun website: https://www.improbattle.nl**

Onze fotografen tijdens de conferentie: kinderen van de fotoclub Utopa

Dit bulletin wordt met de grootste zorg samengesteld. Met vragen of opmerkingen kunt u terecht bij de redactie: info@korczak.nl . Aan de informatie in dit Bulletin kunnen geen rechten worden ontleend.

c.2017 Janusz Korczak Stichting; eindredactie: Arie de Bruin

Bijlage 1 Kinderen hebben iets te zeggen

4 november 2017

(Inleiding door Arie de Bruin tijdens de Korczakconferentie)

Goedemorgen, namens de Korczak Stichting van harte welkom op deze bijzondere dag.

"Als volwassenen ons erom zouden vragen, zouden we hen nog met menige goede raad van dienst kunnen zijn. Wij weten immers het best wat ons bezighoudt..."

"Ik denk dat volwassenen anders kijken dan wij, dat ze iets andere ogen hebben..."

"Kinderen zijn toekomstige mensen - zegt men. Ze zijn pas in wording, ze bestaan eigenlijk nog niet helemaal, ze horen er voorlopig nog niet bij... Wat bedoelt men daar toch mee? Wij kinderen, leven wij dan niet, voelen wij dan niet, lijden wij dan niet, net als volwassenen? En de kinderjaren, zijn die dan geen deel van het echte leven, gewoon van iedereen? Waarom willen ze ons laten wachten - en waarop?"

"Kinderen huilen vaker dan volwassenen, niet omdat het zulke huilebalken zijn, maar omdat hun gevoel veel dieper gaat, ze veel meer lijden."

Zomaar een aantal uitspraken van Korczak waarin zijn visie op het kind duidelijk wordt: het kind is volwaardig mens, de kindertijd is geen voorbereiding op en overgangsfase naar de volwassenheid, maar heeft een autonome waarde. De gedachten en gevoelens van kinderen zijn wellicht van een andere orde dan die van volwassenen, maar zeker niet van een mindere orde. Wij dienen hen volledig serieus te nemen.

"Het kind is al een inwoner; een burger en reeds een mens. Het zal het niet pas worden, het is er al een. Een kind heeft al een lange geschiedenis, eigen herinneringen en gedachtenissen. De kinderjaren - dat is een echt leven, niet een voorbereiding."

"Het kind is niet in staat te 'denken als een volwassene', maar hij kan wel op zijn manier, als een kind over serieuze problemen van volwassenen nadenken."
"Kinderen worden niet pas mensen, ze zijn het al, ja, ze zijn mensen en geen poppen; men kan aan hun verstand appelleren en zij antwoorden ons; als we tot hun hart spreken, voelen zij ons."

"Ja, wij kinderen zijn anders dan jullie volwassenen. Ons interesseert de winkelprijs van een voorwerp weinig. Wij kennen voor ons bruikbare en onbruikbare voorwerpen en wij zijn best bereid om een duurder ding in te ruilen voor iets wat we graag willen hebben. Als jullie ingewijd zouden willen worden in onze transacties, zouden jullie te weten komen dat bij ons zoiets als bedriegerij heel wat anders betekent dan bij jullie"

Dat is interessant, wat hij daar zegt! Ons volwassen systeem van 'rechtvaardigheid' zou wel eens heel anders geïnterpreteerd kunnen worden door kinderen. Wij hebben allerlei juridische wetten en protocollen opgesteld en kijken daar met onze volwassen ogen naar.

Maar als we nu weer eens met ogen van een kind kijken, zouden sommige gerechtelijke uitspraken dan anders uitpakken?
Dat zou heel goed kunnen. Korczak introduceerde in zijn weeshuis niet voor niets een kinderrechtbank, goed georganiseerd met allerlei regels, artikelen en afspraken. Hij deed dit niet om hen te leren hoe de rechtspraak LATER in de grote-mensen-wereld zou werken, (het is geen voorbereiding voor de volwassenheid) maar omdat hij ervan overtuigd was dat ook kinderen in staat zijn tot goede morele afwegingen, tot rechtvaardig handelen...
Ja, dat liep ook wel eens verkeerd; hij overweegt zelfs een keer om de rechtbank maar eens even op non-actief te zetten. Inderdaad, dat gaat wel eens verkeerd. Bij volwassenen ook; niet voor niets hebben we nog de mogelijkheid van een hoger beroep nodig, want het gaat wel eens verkeerd. En zo nu en dan stellen wij ook onze wetten en regels weer bij, want die blijken toch niet meer te deugen.

Korczak schrijft:

> *"Niemand gaat naar een rechtbank voor zijn plezier. Die rechtbank is ook niet geïnstalleerd voor de aardigheid. Haar taak is recht en orde te bewaren - en ervoor te zorgen dat de opvoeder niet als een herder of paardenknecht zeer onbeschaafd met de zweep en geschreeuw gehoorzaamheid moet afdwingen, maar rustig en bezonnen - samen met de kinderen nadenkt, overleg pleegt en oordeelt. Kinderen weten namelijk vaak beter wie gelijk heeft of in hoeverre iemand ongelijk heeft."*

Het vervelende is, dat volwassenen niet meer met de ogen van kinderen kunnen kijken; wij zitten vaak al te vast in onze eigen manier van denken en kijken, en hebben filosofen of kunstenaars nodig om "anders" te leren kijken. Die kunstenaars zijn uitzonderlijk beperkt in de volwassen wereld, en worden soms als wereldvreemd weggezet. Maar er zijn kunstenaars volop aanwezig: ongeveer een-derde van de mensheid, kinderen die op een andere manier kijken dan volwassenen. Wij volwassenen doen verwoede pogingen om hen op onze manier te laten kijken: daar hebben we onderwijs voor! Wat is dan de 'goede' manier om te kijken? Die van Noord Korea? Ook daar zitten kinderen op school en wordt hun geleerd hoe zij moeten kijken en denken. Of de manier van Trump, of onze manier? Onderwijs en opvoeding is er vaak op gericht om kinderen in ons format te persen... Niet jouw eigen manier van denken is belangrijk, maar ons denken. In menig multiple choice toets moet je het juiste antwoord geven dat volwassenen bedacht hebben! Vaak worden antwoorden fout gerekend, terwijl die juist heel goed zijn!

We hebben juist in onze wereld die blik van kinderen zo nodig. "Kinderen zijn toch zeker nodig op deze wereld, en wel precies zoals zij zijn!", schreef Korczak.
Lange tijd hebben wij (mannen) ook gedacht dat we vrouwen niet serieus hoeven te nemen, dat zij er geen verstand van hebben; of mensen met een andere huidskleur. Ook op dat terrein is er nog een wereld te winnen.
We hebben vele eeuwen nodig gehad om vooroordelen over mensen met een andere huidskleur of over vrouwen af te breken; en dat is nog steeds niet echt gelukt! Waarom spreekt het idee van "die domme Zwarte Piet" kinderen zo aan? Omdat ook zij nog steeds voor "dom" gehouden worden! Zij herkennen zich in de vooroordelen, zij identificeren zich met hem...
Maar zegt Korczak:

"Het kind is niet dom; onder kinderen bevinden zich niet meer domkoppen dan onder volwassenen! Het kind is met verstand uitgerust, het weet wat het nodig heeft, het kent de moeilijkheden en hindernissen in zijn leven. Het vraag niet om een despotisch bevel, opgelegde discipline en wantrouwige controles, maar wat het nodig heeft zijn: Tactvolle aanpak, vertrouwen in zijn ervaring en mogelijkheden, samenwerking en samen-leven"

Kinderen serieus nemen... we staan nog maar aan het begin! En Korczak stond helemaal aan het begin, maar in zijn weeshuis, in zijn "Republiek der Kinderen" was hij al veel verder dan wij nu. Het is prachtig dat er in onze tijd steeds meer initiatieven zijn om kinderen een wezenlijke rol te geven in deze wereld. In Amsterdam is enkele jaren geleden een pilot gestart waarbij op enkele scholen een Jongerenrechtbank is geïnstalleerd. In ons nieuwe jaarboek is daar een hoofdstuk aan gewijd; en vandaag zijn er enkele jongeren aanwezig van de Jongerenrechtbank van de Open Scholengemeenschap Bijlmer die iets vertellen over hun ervaringen. De Kinderadviesraad in het Amalia ziekenhuis van UMC Radboud in Nijmegen is ook zo'n mooi voorbeeld
En er worden steeds meer kinderraden gevormd bij scholen, maar ook bij bedrijven en gemeentes; Missing Chapter Foundation speelt hier een belangrijke rol in en straks hoort u hier meer over. We hebben vandaag een prachtig programma met diverse activiteiten waaruit u kunt kiezen, waarin we kunnen zien en ervaren hoe kinderen tot hun recht kunnen komen.
"Kinderen hebben het recht gehoord te worden in zaken die hen aangaan." Zo staat het in artikel 12 van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Maar er zit nog wel degelijk een addertje onder het gras. Jazeker, kinderen mogen 'meedoen' , maar hoe serieus nemen we hen eigenlijk? Ze hebben iets te zeggen, hun stem wordt gehoord... maar daarna doen we er niks meer mee?
Wellicht kent u de participatieladder van Roger Hart. Ja, soms mogen kinderen meedoen als een soort decoratie. In de reclamewereld verkoopt het goed als je kinderen inzet. Of kinderen worden gemanipuleerd ten dienste van de belangen van volwassenen. Soms krijgen kinderen ogenschijnlijk een stem, maar het heeft verder geen enkele invloed.
Nee, we moeten nog een eind stijgen op de ladder. Onze wereld is ook de wereld van de kinderen; zij hebben niet alleen het recht hierover goed geïnformeerd te worden, maar ook om mee te denken, advies te geven, geraadpleegd te worden, mee te beslissen en er volledig aan deel te nemen. Natuurlijk in de familie, natuurlijk in hun school, hun sportclub... maar...
Ik ben heel benieuwd hoe lang het nog zal duren voordat kinderen ook daadwerkelijk kiesrecht krijgen. Waarom hebben allerlei volwassen malloten met extreem gewelddadige ideeën wel kiesrecht en kinderen en jongeren met heel goede ideeën over de toekomst van deze aarde niet? Je moet toch ergens een grens trekken? Tot 1917 trokken we die grens voor vrouwen... Dan wordt het na honderd jaar hoog tijd dat we die grens weer eens verleggen!
En zeg niet dat dat niet kan, dat onze wereld dan ten onder zal gaan.... Er is nog nooit een kind geweest dat een oorlog ontketend heeft, wel heel veel volwassenen.
Misschien moeten we Koning Matthijsje, dat mooie kinderboek van Korczak, maar weer eens gaan lezen.

Bijlage 2

Janusz Korczak, arts en kinderboekenschrijver, door René Görtzen

I Waar is de mens die ook arts is

Inhoud: zie achterflap. Dan:
Laatste vraag van René aan Korczak

Dokter Korczak, veel uit uw leven en werk als arts is onbesproken gebleven. Toch wil ik ons gesprek beëindigen en wel met een citaat. Tijdens uw studententijd, op de leeftijd van tweeëntwintig jaar, publiceerde u een kort opstel onder de titel 'De zonderling'. U sluit het af met woorden van een zodanige profetische strekking dat ik erg van onder de indruk raakte. U schreef: "Hij behandelde de armen pro deo, gaf veel weg, werkte veel, maakte ruzie met de apotheker die met de prijzen van medicijnen woekerde, en met de bedrieglijke doktersassistent, voorts opende hij een kinderdagverblijf, spoorde hij een van de buurtbewoners aan bij zich vakantiekampen te organiseren, in de fabriek introduceerde hij nieuwe ventilatoren, schreef veel voor Warschause kranten over de volksgezondheid, over medische hulp voor de arme bewoners van dorpen en provinciestadjes - en ondertekende steeds slechts met één letter.. Uw eindigt uw karakterisering van deze zonderling met het verzoek aan God de wereld veel van deze 'niet onnozele zonderlingen' te schenken. Kijkend naar uw leven en werk kan ik alleen maar zeggen dat deze God uw verzoek tenminste één keer heeft gehonoreerd.

Korczak. Schreef ik dat? In mijn jeugd heb ik God eens een mooi, rijk en verheven leven gevraagd, ook als het moeilijk zou worden. God heeft mijn wens gehonoreerd, mijn leven was zwaar, maar interessant. Als inderdaad op mij van toepassing zou zijn wat u net aanhaalt, dan zou me dat gelukkig maken. Dan weet ik dat ik niet alleen een interessant leven had, maar óók dat het niet vergeefs was.

II Het verlangeloos van verlangen van Korczak

Inhoud: zie achterflap. Dan mijn naschrift

Tijdens het verblijf van de weeskinderen in Korczaks weeshuis slaagde hij erin hen veel te geven voor hun verdere leven. Tientallen ex-pupillen hebben daar na de oorlog getuigenis van afgelegd. Maar minstens evenveel kreeg hij van hen terug. Zij gaven hem kracht om niet te verdrinken in zijn onderstroom: te midden van kinderen werd *zijn eenzaamheid* minder gevoeld of een tijdlang draaglijk, hun lentekracht en vrolijkheid droogden voor een moment de traan in *zijn droefheid* en alleen al hun aanwezigheid hield *zijn Verlangen* levend.

In zijn afscheidsbrief gaf Korczak de kinderen op “hun lange en verre reis” die *leven* heet, zijn onbestemde, eeuwige Verlangen mee. Hij verpakte dit in een verlangen naar een leven in waarheid en gerechtigheid, dat nog niet bestaat, maar eens zal komen, mogelijk pas in de veertigste generatie, zegt hij elders. Voor hemzelf was het verlangen, zijn eeuwige Verlangen, belangrijker dan naar wat verlangd wordt.
“De mens zal komen en ernaar verlangen het geheim van het leven te ontraadselen – de mens, een wonderlijk wezen”, schreef hij over het verlangen van de mens om de mens op de onderzoektafel te leggen. Hijzelf was er echter van overtuigd dat het leven een mysterie zou blijven. Dit geldt ook voor zíjn leven. Hij was *een wonder van diepgang*, raadselachtig blijven zijn in zijn onderstroom verzonken droefheid, eenzaamheid en Verlangen.

III Het fantastisch-realisme van Korczaks kinderboeken

Inhoud: zie achterflap. Dan het laatste stukje. René eindigt het meest uitvoerige opstel met het uitspreken van een vermoeden.

Ondanks alle opborrelende herinneringen aan zijn grootmoeder, het niet minder pijnlijk ophalen van wat hem in het ouderlijk huis was overgekomen en niet te vergeten, de samen met Kajtus geregistreerde misstanden rondom de mens op kleine voeten, vermoed ik dat Korczak het boek over Kajtus met veel plezier geschreven heeft. Over zichzelf merkte hij eens op dat hij eigenlijk niet van schrijven hield, maar “van nadenken – dat wel. Dat kost mij geen moeite. Het is dan net alsof ik mezelf sprookjes vertel.” “Sprookjes, dromen en het werkelijke leven” zegt hij elders, “zijn in het kinderhoofd vaak zo merkwaardig met elkaar vervlochten. Bij mij was dat ook zo. Natuurlijk is het zo dat je moet geloven in de waarheid, maar je wilt ook graag geloven in sprookjes, in sprookjes en mooie dromen.” *Kajtus de tovenaar* is geen sprookje, ook niet bedoeld als sprookje, maar het is een gedroomde werkelijkheid. Bewust dromen, de verborgen roerselen in je ziel tot leven brengen, met de werkelijkheid spelen en er aan ontsnappen, een nieuwe wereld maken zonder de oude te verlaten, een opwindend intermezzo scheppen in de alledaagse sleur, in je fantasie door dichte deuren wandelen. Het schrijven aan Kajtus was meer dan ijle fantasie, het verrijkte zijn ziel, met Kajtus kon hij ravotten in zijn eigen geest. Zijn afscheidsgroet aan de lezer op het einde van het boek luidt: “Het leven is vreemd. Het leven is als een eigenaardige droom. Voor wie een sterke wil heeft en vastbesloten is de mens te dienen, wordt het leven een mooie droom. Ook dan als de weg naar het doel kronkels maakt en de gedachten rusteloos zijn. Misschien dat ik op zekere dag nog een einde schrijf.” Met deze omschrijving duidt Korczak zijn eigen leven als ‘een mooie droom’ en daar maakte *Kajtus de tovenaar* deel van uit. Het kan niet anders dan dat hij weemoedig afscheid heeft genomen van Kajtus, want wie wil nu ontwaken uit een mooie droom? Wat bleef was zijn hoop hem op zekere dag weer te ontmoeten, in een vervolgdeel. Ze zouden elkaar niet meer zien.

Bijlage 3

Toespraak jury Janusz Korczak scriptieprijs 2017

Dit jaar reiken we voor de eerste keer een Korczak Scriptie Prijs uit.
Tot nu toe werd de Korczakprijs eenmaal in de twee jaar toegekend aan een organisatie die op bijzondere wijze met en voor kinderen werkt. Afgelopen jaar was dat bijvoorbeeld WALHALLAb waar u allemaal kennis mee hebt kunnen maken vandaag.
Maar nu dus ook een scriptieprijs!
Alle begin is moeilijk, er waren dan ook maar weinig aanmeldingen; we hebben gemeend voor vandaag drie auteurs uit te nodigen om hun werk toe te lichten. Niet om daarmee de knoop door te hakken, want de jury heeft al eerder besloten na bestudering van de scripties wie de prijs krijgt.

Eerst even enkele opmerkingen in het algemeen. Tegenwoordig moeten scripties (zeker bij het HBO) voldoen aan allerlei (semi-)wetenschappelijke criteria. Op zich is daar niets mis mee, maar we zien dat daardoor de inhoud nogal eens ondergesneeuwd raakt; de vorm en het jargon lijken soms belangrijker dan het wezenlijke werken met en voor kinderen. De scripties die wij onder ogen kregen, hadden daar (in meerdere of mindere mate) ook last van. Hoewel de vorm niet onbelangrijk is, roepen wij scriptiebegeleiders op er op te letten dat de inhoud niet ten koste mag gaan van allerlei regels en protocollen waaraan een scriptie moet voldoen.
Korczak zelf had daar gelukkig geen last van en trok zich ook weinig van voorgeschreven formats aan. Hij heeft niet voor niets zulke prachtige heldere boeken en artikelen geschreven. Maar ja, als je student bent en je wilt slagen, dan moet je misschien wel veel water bij de wijn doen. Hierdoor zijn de beschrijvingen niet altijd to the point, wordt er te vaak "leeg jargon" gebruikt en komen we veel herhalingen tegen.

Bij alle drie zagen we dat zij met grote inzet en oog voor het belang van kinderen gewerkt hebben. Ieder op eigen wijze in de beroepspraktijk waar men werkzaam is of voor opgeleid wordt. De wezenlijke inbreng van kinderen zelf blijft echter beperkt; dat is jammer, want niet voor niets stelt Korczak: "Kinderen hebben iets te zeggen".

Voor de jury sprong er één werkstuk uit door o.a. deze zin: *Een kind moet meer de regisseur worden van zijn eigen bestaan en verantwoordelijkheid krijgen voor zijn keuzes en gedrag.*

Maar ja, dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan, zeker in een instelling voor jeugdzorg. Daar moet je een heldere duidelijke structuur hebben, grenzen stellen. In deze scriptie wordt gezocht naar mogelijkheden om die structuur zo vorm te geven *dat er meer ruimte is voor de behoefte van het kind en het kind meer die ruimte krijgt om zelf mee te mogen bepalen over zijn eigen leven.*
Dat is Korczak ten voeten uit: in zijn weeshuis was een duidelijke structuur, die nodig is om de veiligheid voor alle kinderen te garanderen; en juist die heldere structuur zorgde ervoor dat kinderen zichzelf konden zijn en daarbij leerden om rekening te houden met anderen, deel te zijn van die gemeenschap.
In deze scriptie wordt dit ook uitgewerkt en dat leidt tot een eindproduct voor de medewerkers. In hoeverre dit nu ook echt zal gaan werken, kunnen we niet beoordelen. De échte medewerkers zijn namelijk de kinderen zelf. Wat dat aangaat kunnen wij nog veel van Korczak leren en hopen wij dat deze scriptie ertoe bijdraagt dat medewerkers van De Horizon veel gaan lezen van en over Korczak en zich door hem en door deze scriptie laten inspireren.

Daarom heeft de jury besloten de prijs toe te kennen aan Charlotte Kölder voor haar scriptie "Structuur bieden en trauma-sensitief opvoeden, kan dat?"

Charlotte tijdens haar presentatie